

**INNOVATSION TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA
BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING MA'NAVIY-AXLOQIY SIFATLARINI
RIVOJLANTIRISH**

Nuriddinova O'lmasoy Vafoyeva

*Yangi asr universiteti "Maktab va maktabgacha ta'lim"
kafedrasi dotsent v.b., PhD*

Raximberdiyeva Marg'uba Baxtiyarovna

*Yangi asr universiteti "Maktab va maktabgacha
ta'lim" kafedrasi magistri*

Annotatsiya: *Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak o'qituvchilarni ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirish — bu zamonaviy pedagogik jarayonning eng muhim yo'nalishlaridan biridir. Ushbu maqolada o'qituvchining nafaqat bilim berish, balki ma'naviy-axloqiy fazilatlarini rivojlantirish, yoshlarga to'g'ri tarbiya berish vazifasini qanday bajarishi masalasini o'rganadi. Innovatsion ta'lim texnologiyalari ta'lim jarayonini yanada samarali, interaktiv va o'quvchilarga yo'naltirilgan qilishda katta ahamiyatga ega bo'lgan bir vositadir.*

Kalit so'zlar: *innovatsion ta'lim texnologiyalari, o'qituvchi, ma'naviy- axloqiy sifatlar.*

Zamonaviy ta'lim tizimi global miqyosda o'zgarishlar va yangiliklar bilan yuzma-yuz kelmoqda. Bu o'zgarishlar, asosan, yangi pedagogik yondashuvlar, ta'lim texnologiyalari va metodikalariga asoslanadi. Innovatsion ta'lim texnologiyalarining joriy etilishi o'qituvchilarning pedagogik faoliyatini yanada samarali va interaktiv qilish imkoniyatini yaratmoqda. Bu texnologiyalar nafaqat bilim olish jarayonini, balki talabalarning shaxsiy va ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi.

Bo'lajak o'qituvchining nafaqat professionalligi, balki uning ma'naviy-axloqiy qadriyatlari ham ta'lim jarayonining samaradorligini belgilaydi. Ma'naviy-axloqiy sifatlar o'qituvchining ijtimoiy mas'uliyatini, axloqiy me'yorlarga rioya qilishini, shuningdek, yosh avlodga to'g'ri tarbiya berishdagi salohiyatini aks ettiradi. Innovatsion ta'lim texnologiyalari o'qituvchilarni nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarga jamiyatda axloqiy qadriyatlarni o'rgatish va shakllantirishda ham yordam beradi.

Y.A.Nurumbekova o'zining "Bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviyaxloqiy tayyorlash tizimini takomillashtirish" deb nomlangan tadqiqot ishida tarbiya texnologiyasiga quyidagicha ta'rif beradi: "Bizningcha,bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy tarbiyaviy faoliyatga ma'naviy – axloqiy tayyorlashni takomillashtirish tarbiyaviy jarayonni tashkil etish va amalga oshirishda rioya qilinishi zarur bo'lgan pedogogik talab, yo'l-yo'riqlar, omillar, shart-sharoitlar hamda metodlarni mukammal amalga oshirishdir[1.25]

Tarbiya texnologiyasi esa, muayyan g'oya va maqsad asosida o'qituvchitalabada zarur sifat hamda fazilatlarini shakllantirish jarayonidan iborat". Ch.A.Sabirova o'zining tadqiqot ishida: "Bo'lajak o'qituvchilarni to'laqonli axloqiy-estetik tarbiyalash uchun nafaqat

ma'naviy-estetik, axloqiy, insonparvar-axloqiy asoslar, balki yuksak ma'naviy, estetik salohiyatga ega material – halq og'zaki ijodiyoti, adabiyot she'riyat, tasviriy san'at va albatta, pedagogik meros, tarixiy-madaniy yodgorliklar, milliy maishiy an'analar zarur"– deb ta'kidlagan[2.21]

Shu nuqtai nazardan, innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak o'qituvchilarning ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirish masalasi juda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon orqali o'qituvchilar o'zining axloqiy va shaxsiy qadriyatlarini yanada mustahkamlab, o'quvchilarga to'g'ri yo'l ko'rsatish va ijtimoiy mas'uliyatni his qilishni o'rgatish imkoniyatiga ega bo'ladi. Innovatsion texnologiyalar yordamida o'qituvchilar va talabalar o'rtasida samarali muloqot, kreativ fikrlash, tanqidiy qarorlar qabul qilish va axloqiy bilimlarni hal qilish kabi ko'nikmalarni rivojlantirish mumkin.

Shu bilan birga, innovatsion ta'lim texnologiyalarining o'qituvchilarni ma'naviy-axloqiy jihatdan rivojlantirishdagi rolini to'liq anglash va ulardan samarali foydalanish o'qituvchilarni nafaqat ilm-fan sohasida, balki jamiyatda axloqiy yetakchi sifatida shakllantirishga yordam beradi. Bu esa, o'z navbatida, ta'lim tizimining sifatini oshirish va jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Quyida biz bo'lajak o'qituvchilarning axloqiy- ma'naviy bilimlarini oshirishning innovatsion usullarini tahlil etamiz:

Interaktiv metodlarni qo'llash. Talabalar o'z axloqiy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun interaktiv darslarni olib borishlari kerak. Bu metod yordamida o'qituvchilar talabalarga turli ijtimoiy va axloqiy muammolarni hal qilishda yordam beradi. Masalan, rolli o'yinlar, simulyatsiyalar yoki virtual muhokamalar orqali talabalar to'g'ri qarorlar qabul qilish, boshqalar nuqtai nazarini tushunish va empatiya hissini rivojlantirishlari mumkin.

Kreativ fikrlash va axloqiy qarorlar qabul qilish. Talabalar axloqiy qarorlar qabul qilishni rivojlantirish uchun kreativ fikrlashni o'rganishlari kerak. Innovatsion texnologiyalar yordamida virtual vaziyatlar va simulyatsiyalar orqali talaba o'zi duch kelgan turli axloqiy dilemmalarni qanday hal qilishini o'rganadi. Bu esa, kelajakda qarorlar qabul qilishda mas'uliyatli va to'g'ri yondashuvni shakllantiradi.

Shaxsiy ta'lim rejasini yaratish. Talabalar innovatsion ta'lim texnologiyalari orqali o'ziga mos ta'lim rejasini yaratishlari mumkin. Bu o'z navbatida, talabaning shaxsiy qiziqishlari, axloqiy qadriyatlari va o'rganish uslublariga mos keladigan darslar va materiallar orqali bilim olish imkonini beradi. Shaxsiylashtirilgan ta'lim orqali har bir talaba o'zining ma'naviy-axloqiy kamolotiga erishishi mumkin.

Axloqiy qadriyatlarni mustahkamlash uchun raqamli materiallardan foydalanish. Talabalar innovatsion texnologiyalar yordamida raqamli materiallardan (video, audio, maqolalar, bloglar va boshqalar) foydalangan holda axloqiy qadriyatlarni mustahkamlashlari mumkin. Raqamli resurslar orqali talabalar o'rgangan ma'naviy-axloqiy g'oyalarini hayotda qo'llashga o'rgatadi.

Jamoaviy ishlarni rivojlantirish. Jamoaviy ish va guruh bo'lib ishlash, talabalarga mas'uliyat, hamkorlik, adolat va boshqa ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni o'rgatadi. Innovatsion ta'lim texnologiyalarini (masalan, Google Classroom, Zoom va boshqalar)

ishlatib, talabalar o‘zaro muloqotda bo‘lib, bir-biriga yordam berish orqali jamoaviy ruhni rivojlantirishi mumkin.

Axloqiy diskurslarni yaratish. Talabalar axloqiy savodxonlikni rivojlantirish uchun turli madaniy va ijtimoiy mavzularda axloqiy diskurslar tashkil etishlari mumkin. Bu diskurslar onlayn muhiti orqali amalga oshirilishi va global muammolarni muhokama qilishni o‘z ichiga olishi lozim. Masalan, barqaror rivojlanish, inson huquqlari va ekologik masalalar bo‘yicha global muhokamalar o‘tkazilishi mumkin.

Innovatsion ta’lim texnologiyalari bo‘lajak o‘qituvchilarni ma’naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirishda samarali vosita bo‘lib, talabalarga nafaqat bilim, balki ijtimoiy mas’uliyat, empatiya, hamdardlik va to‘g‘ri axloqiy qarorlar qabul qilish kabi ko‘nikmalarni o‘rgatadi. Innovatsion metodlar va texnologiyalarni qo‘llash, talabalarni nafaqat bilimli, balki axloqiy jihatdan yetuk shaxslar sifatida shakllantiradi.

FOYDALANILGAN DABIYOTLAR:

1. Nurumbekova Ya.A. Bo‘lajak o‘qituvchilarning ma’naviyaxloqiy tayyorlash tizimini takomillashtirish: Ped. f.b.f.d olish uchun yoz. diss. – T.:TDPU. 2020. – 25 b.
2. Sabirova Ch.A. Bo‘lajak o‘qituvchilarni axloqiy-estetik tarbiyalash jarayonini shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv asosida takomillashtirish: Ped. f. b.f.d. olish uchun yoz. diss. – Chirchiq: ChDPI. 2020. – 21b
3. Buronov, N., & Shog‘ulomov, D. (2020). PREVENTING INFORMATION HAZARDS IN ONLINE PUBLICATIONS. In European Scientific Conference (pp. 25-26).